

Nešlo o praporky, ale o život

Málo se ví, že paralelně s klasickým skautingem u nás existoval skauting židovský, jehož členové sehráli důležitou roli v československém odboji či v budování Státu Izrael. „Ve skautských materiálech je téměř nepopsán,“ souhlasí Jitka Radkovičová, která se jeho historií zabývá.

KATEŘINA MÁZDROVÁ

Chazak v'amac.
(Židovský
skautský oddíl
na letním táboře,
1927)

Co si pod tímto pojmem představit?

V rámci skautingu to byl výjimečný fenomén. Šlo v podstatě o klasické skautské oddíly, které v dětech a mladých lidech rozvíjely kromě etických a mravních hodnot také sociální a fyzické schopnosti, učily sounáležitosti s přírodou a pomocí slabším... Kromě výchovy však šlo také o přípravu na imigraci do nové vlasti. Přidanou hodnotou byla alija, tedy plán na přesídlení Židů do Palestiny a vybudování samostatného židovského státu.

Jak oddíly pracovaly?

Na stejných principech jako ty klasické, také většina z židovských skautských a mládežnických organizací byla součástí Federace čs. skautů a Svazu skautů a skautek RČS. To znamená, že členové a členky skládali skautský slib, dodržovali „desatero“ skautského zákona, měli klubovny, kde se scházeli, učili se morseovku, signalizaci praporky, jezdilo se na letní a zimní tábory, na výpravy... Ale k tomu navíc výuka hebrejštiny, dějin Palestiny a u táboráku místo zpěvu Červená se line záře zněly hebrejské písně.

Velká část československých Židů ale byla asimilovaná a myšlenka sionismu byla spíše kavárenskou záležitostí.

Samozřejmě byla období, kdy se v oddílech přetlačovalo skautské se sionistickým a naopak. Avšak po nástupu Hitlera k moci se v následujících letech skauting vytrácí a začala převážovat příprava na odchod do Palestiny. Tady už nešlo o praporky, ale o život. Součástí práce v oddílech a židovských organizacích byla například i hachšara, rukodělný a zemědělský výcvik – pro odchod do Palestiny, kde se teprve vše budovalo, dostal certifikát přednostně ten, kdo hachšaru absolvoval.

Odlišovali se skauti i navenek?

Třeba barvami stejnkroje, modrou a bílou, kterými se hlásili k sionismu. Nebo skautským pozdravem: v příručce organizace Tchelet Lavan se popisuje, že skautský pozdrav – tři prsty zdvižené vzhůru a palec kryjící malíček – znamenají tři pilíře Židovstva: lid, zemi a řeč, palec kryjící malíček pak podporu slabšího. Což je rozdíl od klasického skautského pozdravu, kde tři vztyčené prsty zname-

nají tři body skautského slibu a tři skautské principy. Lišil se také pozdrav, místo „Buď připraven“ se používalo „Chazak v'amac“ („Buď silný a odolný“).

Kde oddíly působily?

Na desítkách a stovkách míst v českých zemích, na Moravě, v Sudetech, na Slovensku i Podkarpatské Rusi; nejsilnější koncentrace byla ve velkých městech jako Praha, Brno, Bratislava, Košice, Ostrava, Olomouc či Prostějov. Šlo o organizace jako např. zmíněný Tchelet Lavan, jehož oddíly působily převážně v německy mluvících oblastech Sudet a ve třicátých letech měly na pět tisíc členů. Naopak třeba El Al byl zaměřený na česky mluvící asimilovanou mládež.

Co vás k pátrání po historii a pamětnících židovského skautingu přivedlo?

V historii československého skautingu jde o téměř neznámou a zapomenutou věc. Během druhé světové války mnoho členů odešlo bojovat do zahraničních armád nebo působili ve zdejších odboji, třeba v Praze v Karlíně existoval židovský spojovací oddíl, na Slovensku byli členové hnutí Mladý strážce aktivní v partyzánském hnutí. Jednou z aktivit byla také tzv. Hilfsdienst, pomocná služba starým a nemocným, často dezorientovaným lidem, kteří dostali povolání do transportů do Terezína. Pomáhali jim zařídit, co bylo třeba, sbalit se, doprovodili je na shromaždiště k Veletržnímu paláci... Obrovská pomoc a sounáležitost pak následovala v Terezíně; jejím synonymem je jméno Fredyho Hirsche, který měl v Terezíně na starosti děti a mládež a nakonec zahynul v terezínském rodinném táboře v Osvětimi-Březince.

Kde pátráte?

Většinu materiálů, kronik, písemností, časopisecké tituly, pozůstalosti se vzpomínkami pamětníků musím hledat v archívech v Izraeli. Lidé před válkou, ale i ti, kteří pak po vítězném únoru odcházeli do Palestiny, všechno brali s sebou.

Po desítkách let vznikl v Praze skautský židovský oddíl. Co může dětem přinést?

Totéž co tehdy: pocit sounáležitosti, hrlosti na svůj původ. Propojení se skautingem je k tomu může nasměrovat. Mají na co navazovat. ●